

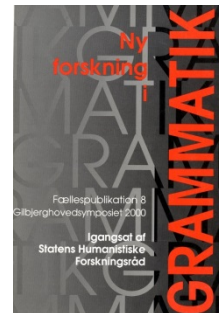
Ny Forskning i Grammatik

Titel: Danske og franske verbo-nominale prædikaters opbygning og leksikalisering

Forfatter: Birgitte Hein

Kilde: C. Bache, S. Becerra Bascañán, M. Mosegaard Hansen, L. Heltoft og H. Jansen (red.). *Ny Forskning i Grammatik* 8, 2001, s. 73-88

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive>

© Forfatterne og Odense Universitetsforlag 2001

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Danske og franske verbo-nominale prædikaters opbygning og leksikalisering

Birgitte Hein

0. Introduktion

Når man oversætter mellem et romansk sprog som fransk og et germansk sprog som dansk, støder man ofte på problemer, man intuitivt fornemmer har baggrund i nogle systematiske forskelle mellem sprogene. Man konstaterer, at et af de store problemer ved oversættelsesarbejde er, at sprogene udtrykker ting forskelligt og ved brug af forskellige midler. Det som vil blive behandlet her, er ikke så meget **hvorfor** disse typologiske forskelle eksisterer – en sådan analyse ville formodentlig kræve, at man inddrog elementer ud over de rent lingvistiske. Min undersøgelse er derimod en komparativ analyse, som søger at kaste lys over nogle systematiske typologiske forskelle mellem dansk og fransk, som man genfinder i verbo-nominale prædikater. Et verbo-nominalt prædikat – herefter forkortet VNP – er en konstruktion, der består af et støtteverbum og et substantivsyntagme, som tilsammen danner en særlig semantisk enhed

- (1) foretage en undersøgelse, træffe en afgørelse, vedtage en beslutning

Inden for denne enhed er verbet og substantivet smeltet så meget sammen, at støtteverbets semantiske vægt nærmest er forsvundet, således at hele den semantiske vægt er koncentreret i objektet (Baron & Herslund 1995: 1). Ofte svarer et VNP til et simpleksverbum (*vedtage en beslutning/beslutte, fremsætte et forslag/foreslå*). Støtteverberne som indgår i et VNP kan være *lave, have* eller *være* og synonyme for disse, men min analyse vil kun omhandle konstruktioner, hvor støtte verbet er *lave/faire* samt synonyme for disse (*udarbejde, udfærdige, fremsætte, ved-*

tage...). VNPer forekommer hyppigt i juridiske tekster, og jeg har derfor valgt at analysere VNPer på baggrund af et korpus af 400 eksempler på VNPer fundet i juridiske tekster – nærmere bestemt EU-tekster.

Blandt franske forskere har Giry-Schneider, M. Gross og G. Gross præsenteret analyser af støtteverber og deres konstruktioner (Giry-Schneider 1978, 1987; M. Gross 1981, 1998, 1999; G. Gross 1993, 1994, 1996). Min analyse vil imidlertid først og fremmest tage udgangspunkt i Herslund og Barons forskning i VNPer (Baron & Herslund 1998, 2000a, 2000b; Herslund & Baron 1995), Herslunds teori om leksikalisering (1994, 1997) samt Barons forskning i nominaliseringer og VNPer (1994, 1997, 2000). Derudover vil Herslund og Sørensens valensteori (1993) og Durst-Andersen og Herslunds behandling af verbers aktionsart blive inddraget (1996)¹. Herslund beskriver i sin leksikaliseringsteori den generelle typologiske forskel mellem dansk og fransk, at danske verballeksemmer generelt er mere præcise end de franske. Dette kunne afspejle sig i, at de danske støtteverber semantisk er mere præcise end de franske, på trods af at støtteverbet i et VNP overordnet defineres som generelt. Vi vil se, at et karakteristisk træk for de danske støtteverber er, at de er præfigerede, og vi vil belyse konsekvenserne af dette med hensyn til verbernes transitivitet og aktionsart. I første del vil der blive redegjort for VNPer opbygning og nogle generelle forskelle i leksikaliseringmønstrene i dansk og fransk. I anden del vil leksikalisering af særligt de danske støtteverber blive behandlet ud fra korpus. Her vil præfiksets funktion og verbalrodens indhold blive beskrevet og overordnet sammenholdt med de franske støtteverber.

1. VNPer opbygning og generelle leksikaliseringmønstre i dansk og fransk

Her vil der blive taget udgangspunkt i en overordnet definition af et VNP som en semantisk enhed bestående af et støtteverbum og et ob-

1. En del forskellige typologiske beskrivelser og sammenligninger er interessante i forbindelse med analysen af VNP-konstruktioner. Vinay & Darbelnet har præsenteret en typologisk sammenligning af engelsk og fransk (1958: 58 ff.), I. Korzen en sammenligning af dansk og italiensk (Skytte & Korzen 2000: 341 ff.) og Talmy blandt andet en sammenligning af spansk og engelsk, herunder en sammenligning af engelske og spanske bevægelsesverber (1985: 59 ff.).

jekt, der kan være deverbalt eller ikke-deverbalt og stå med eller uden determinativ (Herslund & Baron 1995: 19 f.). Den videre definition af VNPer varierer imidlertid på visse punkter hos ovennævnte forfattere. I modsætning til Giry-Schneider, G. Gross og M. Gross definerer Baron og Herslund VNPer som konstruktioner, der udtrykker en aktion, og som konstrueres med et agentivt subjekt (2000a, 2000b)². Begrebet aktion skal her forstås ud fra Durst-Andersen og Herslunds definition af henholdsvis aktivitetsverber og aktionsverber (1996: 99). Her defineres aktivitetsverber som verber, der er uafgrænsede på den måde, at der ikke opnås en ny tilstand, når aktiviteten slutter (*arbejde, pege*). Aktionsverber adskiller sig fra aktivitetsverber ved at betegne en aktivitet som udmunder i en ny tilstand, der er opnået som konsekvens af aktiviteten (*sluge, dræbe*). Den aktion der udtrykkes i et VNP kan forstås som en aktivitet (udtrykt i støtteverbet) efterfulgt af en resulterende tilstand (udtrykt i objektet). En anden meget væsentlig forskel i definitionerne ligger i, at Baron og Herslund skelner mellem 'objekt effectum' og 'objekt affectum' i deres definition af VNPer, hvilket Giry-Schneider, G. Gross og M. Gross ikke gør, selvom de analyserer forskellige typer af objekter i støtteverbkonstruktioner. Dette bliver beskrevet nærmere under 1.1.

1.1. VNPer opbygning

VNPerne interne struktur vil nedenfor blive beskrevet med udgangspunkt i den valensteori Herslund og Sørensen præsenterer (1993). Denne teori indfører **det fundamentale argument**, som er det led i en konstruktion, der er forudsætningen for overhovedet at forstå den situation, som verbet denoterer. For intransitive verber realiseres det fundamentale argument som subjektet (2a) og for transitive verber som objektet (2b):

- (2a) **Toget** kører hurtigt.
 (2b) Julie tager **toget**.

I transitive konstruktioner ses den specielt tætte forbindelse videre ved, at det er objektet, der specificerer verbets præcise betydning ved at "skære igennem" verbets polysemi (Herslund & Sørensen 1993: 6).

2. Baron & Herslund kæder disse karakteristika (det agentive subjekt og VNPer's aktionsart) sammen med at der i juridiske tekster ofte udtrykkes autoritet (2000a, 2000b).

Det er objektet, der beskriver, at der er tale om forskellige situationer/handlinger. Eksempel:

- (3) Julie tager **toget/en pille/en pause**.
(Herslund & Baron 1995: 2)

Herslund og Sørensen konstaterer således, at i transitive konstruktioner udgør verbet og det fundamentale argument (objektet) en særlig enhed, som de kalder det **prædikativiske fundament**:

- (4) (V + O_{fund. arg.})_{præd. fund.}
(Herslund & Sørensen 1993: 6ff.)

De VNPer der her vil blive undersøgt, er konstrueret med synonymer for *lave/faire* og udtrykker således skabelsen eller udformningen af noget, og derfor er det relevant at indføre en skelnen mellem objekt affectum og objekt effectum, som netop er en skelnen mellem, hvorvidt en verbalhandling modificerer/ændrer noget allerede eksisterende eller skaber noget nyt. Et objekt affectum er et objekt, hvis referent kan blive påvirket eller modificeret af verbalhandlingen, men som aldrig er et direkte resultat af verbalhandlingen (*Sophie køber en kjole/bog, spiser et æble, drikker et glas vand*).

Et objekt effectum eksisterer derimod kun i kraft af verbalhandlingen. Et objekt effectum kan skabes som et resultat, en dynamisk konsekvens eller som en "effekt" af verbalhandlingen. Et objekt effectum eksisterer altså ikke før eller uafhængigt af verbalprocessen. Typisk optræder et objekt effectum sammen med verbet *lave* eller synonymer for *lave* i sætninger som:

- (5) Peter skriver **et brev/bygger et hus**

Det objekt effectum der findes i VNPer denoterer resultatet af den verbalhandling som er udtrykt i støtteverbet. I de juridiske eksempler der her behandles, som for eksempel *fremstille et forslag, vedtage en beslutning*, resulterer verbalhandlingen i en juridisk realitet. Når man *vedtager en beslutning* bliver beslutningen til en juridisk realitet, og når man *fremstiller et forslag*, foreslår man noget officielt. Denne realisering

tager udgangspunkt i forudgående overvejelser eller allerede eksisterende konkrete ting som for eksempel et dokument. Lidt på samme måde som det at *bygge et hus* tager udgangspunkt i, at man har nogle byggematerialer, og det at *lave en tegning* kræver, at man har papir og farver/blyanter.

De VNPer, der vil blive behandlet her, kan altså beskrives som et prædikativisk fundament bestående af et støtteverbum som enten er *lave/faire* eller synonyme for disse samt et objekt effectum:

$$(6) \quad \text{VNP} = (\text{V}_{\text{lave}} + \text{O}_{\text{effec.}})$$

Under 1.2. vil der blive redegjort for nogle generelle leksikaliseringsmønstre i dansk og fransk, som i anden del vil blive relateret til verberne i disse konstruktioner.

1.2. Generelle leksikaliseringsmønstre i dansk og fransk

Herslund opstiller en skala for at illustrere, hvad leksikalisering er, det vil sige hvad der kan udtrykkes i en simpel rod. Den venstre side af skalaen repræsenterer generelle, abstrakte leksemer med en polysem betydning, mens højre side af skalaen repræsenterer præcise, monoseme leksemer (Herslund 1994, 1997). Den generelle tendens er, at de danske verber placerer sig til højre i den præcise del af skalaen, mens de danske substantiver placerer sig til venstre i den generelle del af skalaen. Det forholder sig præcis modsat med fransk. Her er det de franske substantiver, der placerer sig til højre i den præcise del af skalaen, men de franske verber i højere grad placerer sig til venstre i den generelle del af skalaen.

	generelt	præcis
	←—————→	
verber	fransk	dansk
substantiver	dansk	fransk
(Herslund 1994, 1997)		

For at illustrere hvad det er for nogle semantiske elementer, der leksikaliseres i danske verber, og som gør dem mere præcise end de franske, analyserer Herslund bevægelses- og tilstandsverber. På dansk ud-

trykker bevægelsesverber altid bevægelsens måde og eventuelt bevægelsens retning i et tilknyttet led; franske bevægelsesverber leksikalisierer overvejende retningen af bevægelsen, og bevægelsens måde kan eventuelt udtrykkes i et tilknyttet led:

(8)	Dansk		Fransk	
Bevægelse	MÅDE	(+ retning)	RETNING	(+ måde)
	ride	(ind)	entrer	(à cheval)
	gå	(ned)	descendre	(à pieds)

Ligesom der er undtagelser hvor franske verber udtrykker måde i selve verballeksemet, giver Herslund eksempler på undtagelser, hvor danske verber leksikalisierer retning. Undtagelserne (*passere, ankomme, tage afsted*) udgøres tilsyneladende dels af franske låneord og dels af enkelte danske verber med meget betydningsvage præfikser.

Hvad angår de intransitive tilstandsverber viser Herslund, at de danske verber også her i modsætning til de franske leksikalisierer en måde (*ligge, knæle, stå, sidde*). De franske tilstandsverber udtrykker tilstand ved at bruge *être*-verber + et tilknyttet led der udtrykker måde (*être allongé, à genoux, être assis, être couché*). I modsætning til bevægelsesverberne udtrykker de franske tilstandsverber dog ingen retning, da der ikke er noget element af retning i tilstandsverber. Det er dette element af måde, der overordnet gør, at vi opfatter de danske verber som mere præcise end de franske verber, fordi de derved beskriver den konkrete visuelle side af bevægelsen eller tilstanden (Herslund 1997: 23). Hvis man betragter transitive verber der udtrykker en placering af noget, ser man at de danske verber igen her udtrykker en måde, fordi de leksikalisierer den placering objektet havner i, men altså ikke måden hvorpå det sker. Det er således ikke blot handlingen **at placere**, men også den position objektet bringes i der leksikaliseres. Videre ser man, at valget af verbum på dansk her direkte afhænger af objektets fysiske form, hvilket ikke er tilfældet for de tilsvarende franske verber (Herslund 1994: 8; 1997: 21ff.):

(9a)	stille glasset på bordet	mettre le verre sur la table
(9b)	sætte vassen på bordet	mettre le vase sur la table
(9c)	lægge papirerne på bordet	mettre les papiers sur la table

Verbet *cuire* bliver brugt til at illustrere, at fransk generelt har nogle abstrakte og uspecificerede verballeksemer, som kan dække over forskellige handlinger, og som derved bliver polyseme. Dette træder frem, når man ser på de talrige danske verber, som ville være de idiomatiske oversættelser af *cuire*: *bage, koge, stege*... Samtidig bemærker Herslund, at dette ikke betyder, at fransk ikke har specifikke udtryk som beskriver forskellige måder at stege, koge osv. (*bouillir; frire, sauter*...) – forskellen ligger i, at man på fransk har et generelt verbum *cuire*, der dækker over alle de specifikke verber. Her foretrækker dansk altså igen at leksikaliserer en måde, som er bundet til objektets form: Man *koger pasta, steger kød, bager kager/brød*... Man finder i øvrigt en parallel til disse generelle verballeksemer i det som Giry-Schneider kalder pro-verber. Det drejer sig om udtryk som *faire trois chapitres*, der kan dække over en mængde forskellige verbalhandling (Giry-Schneider 1987: 82ff.). Alt efter konteksten kan *faire trois chapitres* betyde *skrive/oversætte/rette/gennemgå/læse... tre kapitler*. Her ser vi, at verbet *faire*, ligesom *cuire* bruges meget generelt til at denotere en verbalhandling, der ikke ekspliciteres nærmere.³

Det som illustreres i (10) er de præcise verber, der typisk indgår i danske VNPer. Disse verber beskriver en konkret bevægelse med en måde og en retning. Retning kan kun udtrykkes ved tilføjelser til roden, her i form af et præfiks (jf. (8)), som enten er en lokativ partikel eller en præposition, der i sin grundbetydning udtrykker retning.

- (10) De fik også mulighed for at **frem sætte** bemærkninger og anmode om at blive hørt.
(EFT L 223 af 24/08/1999: 3-14, CELEX-nr.399R1826)

De generelle verber, der typisk indgår i de franske VNPer, beskriver ikke aktiviteten som en konkret bevægelse, og det er kun realiseringen af processen, som er udtrykt:

3. Her skal det imidlertid understreges, at disse udtryk ikke kan betegnes som VNPer. Enkelte af læsningerne kunne udgøre VNPer ifølge min definition af VNPer. Hvis man tager (den lidt søgte) læsning, hvor *faire la/une caisse* betyder *fremstille kassen/en kasse* og *faire la chambre* betyder at *bygge værelset til*, er der tale om et objekt effectum.

- (11) L'Etat membre qui **adopte** la décision visée au paragraphe 1 peut la maintenir jusqu'à l'entrée en vigueur de ces mesures. (EFT L 066 af 13/03/1999: 16-23, CELEX-nr. 399L0002)
 'Den medlemsstat, der har vedtaget den i stk. 1 omhandlede afgørelse, kan lade den gælde indtil disse foranstaltningers i-krafttræden.'

Under 2. vil det blive søgt belyst, hvordan præfigering giver de danske støtteverber et mere specifikt semantisk indhold end de franske, og hvilken indflydelse dette har på verbernes beskrivelse af verbalprocessen samt på deres transitivitet og angivelse af aktionsart.

2. Leksikalisering af støtteverberne

Nedenfor vil de danske støtteverbers semantiske og leksikalske indhold blive analyseret og kort sammenlignet med de franske støtteverber. I det korpus som danner grundlag for analysen ser man, at omkring 2/3 af de danske støtteverber er præfigerede (*udarbejde, gennemføre, vedtage*) og altså rent morfologisk består af 2 elementer: et præfiks og en verbalrod. Ved at analysere præfiksets funktion (under 2.1.) og verbalrodens indhold (under 2.2.) vil vi søge at belyse, hvorvidt den måde aktionsart og transitivitet udtrykkes i de danske præfigerede verber hænger sammen med netop præfigeringen.

2.1. Præfiksets funktion

De elementer der ikke leksikaliseres i selve den simple verbalrod udtrykkes på dansk typisk grammatisk ved afledte strukturer (Herslund 1997: 48). Som vi så under 1.2. tager dette for bevægelsesverberne form af et led der knyttes til verballeksemet. Vi vil se, at præfigeringen, som er typisk for de danske støtteverber, er en parallel til disse led. De led der knyttes til bevægelsesverberne og præfigeringen har det til fælles, at de eventuelt ændrer verbets aktionsart fra aktivitetsverbum til aktionsverbum: både *løbe ud* og *udløbe* angiver en aktion. Til gengæld adskiller de præfigerede verber sig fra konstruktionerne med et bevægelsesverbum + tilknyttet led, ved at de præfigerede verber understreger verbalrodens transitivitet.

Som beskrevet under 1.1. vil det blive antaget, at støtteverberne beskri-

ver en juridisk realisering af objektet. For eksempel repræsenterer udarbejdelsen af dokumentet, hvor et direktiv nedfældes, kun en del af den proces, der fører til, at det bliver til et retsgyldigt direktiv. Man kan sige, processen går fra udarbejdelsen af dokumentet til realiseringen af dets indhold. Det er denne realisering, vi vil beskrive. Eksempel:

- (12) Brødrene Eilertsen A/S, (...), som åbenbart **har afgivet vildledende erklæringer** (...)
(JO L 223, 24/08/1999: 3-14, CELEX 399R1826)

På dansk forstås *afgive en erklæring* umiddelbart som 'erklære noget i officiel sammenhæng'. Man ville få en anden læsning af eksemplet, hvis man indsatte nogle andre af de danske støtteverber, der optræder i korpus: *udarbejde erklæringen* eller *vedtage erklæringen*. De betyder henholdsvis at sidde og skrive erklæringen ned på papir og at tilslutte sig den færdige erklæring og betegner derved forskellige etaper i en proces.

(13)	ud-arbejde en erklæring	ud-arbejde et forslag	↓ Tidsmæssig progression
	frem-lægge en erklæring	frem-sætte et forslag	
	af-give en erklæring	ved-tage et forslag	

Dette kunne tyde på, at de danske støtteverber tjener til at beskrive den juridiske realisering af objektet som en kronologisk proces. Denne kronologiske verbalproces kan man illustrere ved at opstille en linje, der symboliserer en kronologisk progression.

(14)	INITIERING	REALISERING
	établir	adopter
	—————→	
	ud-arbejde	frem-sætte
	ud-færdige	frem-lægge
	ned-sætte	fast-lægge
	op-stille	af-give
		ved-tage

Man ser således, at de danske støtteverber i kraft af deres morfologiske opbygning (deres præfikser) er lettere end de franske at placere på en sådan progressionslinje, og at de beskriver en mindre del af linjen end deres franske modstykker (se (14)). Progressionslinjen kan igen ind-

deles i forskellige faser, der hver især er karakteriseret af forskellige præfikser. For eksempel er den første del af progressionen, initieringen, karakteriseret af præfikset *ud*, som betegnelsen for en oprindelse af noget. En af de typiske mellemliggende faser er karakteriseret af præfikset *frem* og slutfasen af præfikset *af* som denoterer en adskillelse eller en afslutning. Nedenfor ses alle de præfikser, der optræder i de danske støtteverber, placeret på en linje svarende til (14).

(15)

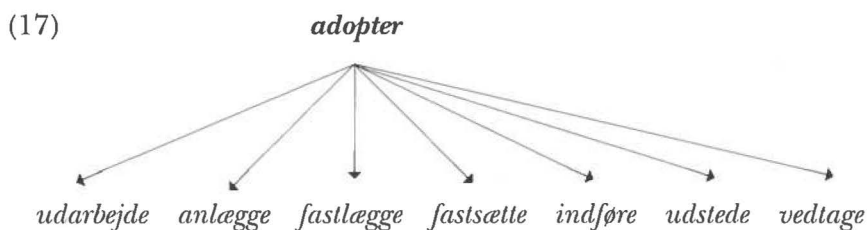
	→	
ud	frem	af
iværk	gennem	ved
ned	fast	
op		
ind		
an		

Præfikserne på de danske verber udtrykker et element af retning, men har i øvrigt også andre konsekvenser. Når man betragter de præfigerede verber helt overordnet, understreger præfigeringen verbalrodens transitivitet, fordi de præfigerede verber kun tillader et direkte objekt og udelukker konstruktioner med præpositionsobjekt:

- (16) *Kommissionen udarbejdede **på** et forslag
 *Landene gennemførte **på** direktivet

De franske verber adskiller sig fra de danske ved ikke at have samme system af præfikser med en retningsbetydning med enkelte mulige undtagelser som *prescrire* og *souscrire*. De 9 franske verber der dannede grundlag for søgningen efter de 200 første eksempler i korpus var: *etablis*, *effectuer*, *définir*, *prendre*, *adopter*, *arrêter*, *instituer*, *élaborer* og *déterminer*. Blandt de 200 næste eksempler, som blev fundet med udgangspunkt i danske verber, var de 10 franske støtteverber der hyppigst blev brugt som oversættelse af de danske verber: *etablis*, *effectuer*, *fixer*, *prevoir*, *définir*, *instituer*, *adopter*, *développeur*, *fournir*, *prendre*. Selv om flere af disse verber ser præfigerede ud, er det ofte sådan, at der ikke eksisterer noget simpelt verbum (*établis*; **tablis*), eller at der ikke er nogen leksikalisk forbindelse med det simple verbum (*déterminer*, *terminer*). Videre har de franske præfikser ikke retningsbetydning. Man ser altså, at de fran-

ske verber der optræder i korpus ikke har samme system af præfiker der udtrykker en retning, og som samtidig understreger verbets transitivitet. Hvis man slår de franske støtteverber op i Petit Robert, konstaterer man videre, at de franske støtteverber er kendetegnet ved en polysemi, som ligner den, Herslund beskriver for verber som *cuire*. *Adopter* defineres for eksempel: 'Faire sien en choisissant, en décidant de suivre. Voir Approuver, choisir, embrasser, suivre'. (Herudover defineres verbet i betydningen 'adoptere et barn', 'tage et barn til sig'). Alene i de 400 juridiske eksempler der udgør korpus optræder *adopter* med følgende oversættelser:

Her har vi set, hvordan det præfiks der indgår i 2/3-dele af de danske støtteverber tjener til at beskrive en progressiv realisering af objektet, og at præfigeringen samtidig tjener til at understrege verbets transitivitet. Dette findes ikke tilsvarende i de franske støtteverber.

2.2. Verbalrodens indhold

Når man betragter verbalrødderne i de præfigerede verber, ser man overordnet to grupper af verbalrødder der indgår i disse verber. Den første gruppe udgøres af transitive aktionsverber der udtrykker en placering (*lægge, stille, sætte*) samt andre transitive aktionsverber som *give, tage, rette* og *bringe*. *Lægge, stille* og *sætte* leksikaliserer, som vi tidligere har set, den position objektet bringes i og ikke måden dette sker på. *Give, tage, rette* og *bringe* leksikaliserer ikke måde, og de ligner derved de intransitive danske bevægelsesverber der ikke følger de generelle leksikaliseringmønstre (*passere, (an)komme, tage (afsted)*):

(18)	stille	frem-stille, op-stille
	lægge	fast-lægge, af-lægge, frem-lægge, ned-lægge
	sætte	fast-sætte, frem-sætte
	give	af-give, ind-give

tage	fore-tage, ved-tage, ud-tage
rette	op-rette
bringe	frem-bringe
vikle	ud-vikle
forme	ud-forme

Den anden gruppe af verbalrødderne består dels af transitive aktivtetsverber, som i kraft af præfigeringen bliver til aktionsverber (*øve, skrive, føre*), og dels af intransitive verber (*gå, arbejde*) der bliver transitive i kraft af præfigeringen:

(19)	skrive	be-skrive
	føre	gennem-føre, ind-føre, ud-føre
	øve	ud-øve
	arbejde	ud-arbejde
	bygge	op-bygge
	gå	ind-gå
	nå	op-nå

Det som man imidlertid kan bemærke er, at alle disse verballeksemer der indgår som verbalrod i de præfigerede verber hører til i den generelle del af Herslunds leksikaliseringsskala (se (7)), mens deres præfigerede varianter bliver mere præcise. Hvis formodningen om at det er generelle verber, der dominerer blandt verbalrødderne i de præfigerede verber, skulle det omvendt betyde, at de danske verber som Herslund kategoriserer som værende præcise i sig selv ikke har samme system af præfikser. Hvis man betragter nedenstående grupper af verber, som hører til de verber Herslund beskriver som præcise ser man da også, at de dårligt kan præfigeres. Nogle af verberne har en enkelt eller to præfigerede varianter, men størstedelen kan ikke konstrueres med præfiks:

Tilstandsverber, der leksikaliserer måde: *ligge, stå, knæle, sidde, hænge, flyde*

Bevægelsesverber, der leksikaliserer måde: *sejle, ride, cykle, padle, liste, snige, styrte, krybe, kravle, trippe, humpe*

Verber der meget præcist udtrykker den konkrete, visuelle side af en bevægelse eller en placering: *kaste, smide, slynge, gribe, dreje, rulle, knække, brække, knuse, smække, smutte*

De danske verballeksemer der præfigeres får altså understreget deres transitivitet og deres aktionsart. Videre tyder det på, at generelle verballeksemer, der ikke i sig selv udtrykker en måde, hyppigst optræder som verbalrod i præfigerede verber, mens verber der leksikaliserer et element af måde dårligere kan præfigeres.

3. Konklusion

Den type VNPer der her er blevet analyseret består af et verbum af typen *lave/faire* og et objekt effectum. Støtteverberne som indgår i disse enheder afspejler nogle generelle typologiske forskelle mellem dansk og fransk, fordi antagelsen om at de danske verballeksemer er mere præcise end de franske også forekommer at gælde for de støtteverber der optræder i korpus. De danske støtteverber er – i modsætning til de franske – præfigerede i 2/3 af eksemplerne. Hovedformålet med undersøgelsen har været at beskrive, hvorledes denne præfigering netop gør de danske støtteverber mere præcise end de franske.

Vi har set, at man i kraft af præfikserne kan placere de danske støtteverber på en linje, der symboliserer en progression. På denne progressionslinje beskrives den juridiske realisering af objektet som en konkret bevægelse med en retning. Selve progressionen indikeres af præfikset, der angiver, hvor på progressionslinjen og dermed hvor i realiseringsprocessen man befinder sig. Præfigeringen understreger videre støtteverbernes transitivitet, fordi præfigerede verber kun kan konstrueres med direkte objekt og udelukker konstruktioner med præpositionsobjekt. Videre ser man, at intransitive verber der præfigeres bliver transitive i kraft af præfigeringen.

Verbalroden i de danske præfigerede verber udgøres dels af transitive aktionsverber der får understreget deres transitivitet i kraft af præfigeringen og dels af intransitive verber der bliver transitive i kraft af præfigeringen og aktivitetsverber der bliver til aktionsverber i kraft af præfigeringen. Fælles for verballeksemerne der optræder som verbalrødder i de præfigerede verber i korpus er dog, at de hører hjemme i den generelle del af Herslunds leksikaliseringsskala. Tilsvarende ser man,

at de verber der er meget præcise i kraft af at de leksikaliserer måde dårligt kan optræde med præfigering.

De franske støtteverber har ikke samme system af præfigering og har altså ikke noget præfiks til at angive en retning. De franske støtteverber kan derfor ikke siges at beskrive realiseringen af objektet som en konkret bevægelse med en retning på samme måde som de danske støtteverber. Af samme grund kan de ikke placeres på en progressionslinje med samme præcision som de danske. Den manglende præfigering gør også, at de franske verber ikke får understreget deres transitivitet, som det sker med de danske verber, når de præfigeres. De franske støtteverber der optræder i korpus, er – lige som de præfigerede danske – transitive aktionsverber, men dette understreges eller udtrykkes ikke ved præfigering som det sker ved 2/3 af de danske støtteverber.

Henvisninger

- Baron, I. (1994). Les syntagmes nominaux français dans une perspective valentielle. *Linguistica XXXIV*, 1, *Mélanges Lucien Tesnière*. 29-45.
- Baron, I. (1997). Objet effectué et constructions nominales. D. Willem & L. Melis (eds.): *Les objets: relations grammaticales et rôles sémantique. Travaux de linguistique* 35. Louvain-la Neuve: Duculot. 115-125.
- Baron, I. (2000). La lexicalisation des noms composés déverbaux. Traits généraux de la composition nominale. I. Korzen & C. Marelo (eds.): *Argomenti per una linguistica della traduzione. Notes pour une linguistique de la traduction. On linguistic aspects of translation. Gli argomenti umani* 4. Alessandria: Edizioni dell'Orso. 43-52.
- Baron, I. & M. Herslund (1998). Support Verb Constructions as Predicate Formation. H. Olbertz et al. (eds.): *The Structure of the Lexicon in Functional Grammar. Studies in Language Companion Series* 43. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 99-116.
- Baron, I. & M. Herslund (2000a). Verbo-Nominal Predicates, Nominal Style and Legal Language. M. Ruane & P. Ó. B. Dónall (eds.): *Integrating Theory and Practice in LSP and LAP*. Dublin: University College Dublin. 93-101.
- Baron, I. & M. Herslund (2000b). The linguistic Expression of Autho-

- rity in LSP Texts as exemplified by English and French. *KLIMT 4*. København: Handelshøjskolen i København. 1-12.
- Durst-Andersen, P. & M. Herslund (1996). The syntax of Danish verbs. Lexical and syntactic transitivity. E. Engberg-Pedersen et al. (eds.): *Content, Expression and Structure. Studies in Danish Functional Grammar. Studies in Language companion series*. Vol. 29. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 65-96.
- Giry-Schneider, J. (1978). *Les constructions du verbe faire. L'opérateur faire dans le lexique*. Genève-Paris: Droz.
- Giry-Schneider, J. (1987). *Les prédicats nominaux en français. Les phrases simples à verbes support*. Genève: Librairie Droz.
- Gross, G. (1993). Trois applications de la notion de verbe support. *L'information grammaticale* 59. Paris: Didier. 16-22.
- Gross, G. (1994). Classes d'objets et description des verbes. J. Giry-Schneider et al. (eds.): *Sélection et sémantique classes d'objets, compléments appropriés, compléments analysables*. *Langages* 115. Paris: Larousse. 15-30.
- Gross, G. (1996). Les expressions figées en français – noms et autres locutions. C. Fuchs (ed.): *Collection l'essentiel français*. Editions OPHRYS. 3-88.
- Gross, M. (1981). Les bases empiriques de la notion de prédicat sémantique. *Langages* 63. Paris: Larousse. 8-49.
- Gross, M. (1998). La fonction sémantique des verbes supports. B. Lamiroy (ed.): *Le Lexique-grammaire. Travaux de linguistique* 37. Duculot. 25-46.
- Gross, M. (1999). Sur la définition d'auxiliaire du verbe. H. B.-Z. Shyldkrot (ed.): *Les auxiliaires: délimitation, grammaticalisation et analyse*. *Langages* 135. Larousse. 8-21.
- Herslund, M. (1994). Leksikalske strukturer i dansk og fransk. *Leksikon og verden*. ARK 76. Sproginstitutionernes arbejdsrapporter. København: Handelshøjskolen i København. 1-14.
- Herslund, M. (1997, foreløbig version). *Det franske sprog*. Kapitel I. *Grundlag*. København: Handelshøjskolen i København.
- Herslund, M. & I. Baron (1995). Transitivitet og verbonominale prædikater. *KLIMT 1*. København: Handelshøjskolen i København. 1-22.
- Herslund, M. & F. Sørensen. (1993). Valency Theory. An Introduction to the Danish Project. M. Herslund & F. Sørensen (eds.): *The Nord-*

lex Project. Lexical Studies in the Scandinavian Languages. LAMBDA 18.
København: Handelshøjskolen i København. 1-22.

Talmy, L. (1985). Lexicalization Patterns: Semantic Structure in Lexical Forms. T. Shopen (ed.): *Language Typology and Syntactic Description*. Vol. III. Cambridge: Cambridge University Press. 57-150.